

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-09-05

Diarienummer N161-1569/23

Handläggare

Caroline Öberg, Yvonne Pontén

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: caroline.oberg@funktionsstod.goteborg.se

Svar på remiss om revidering av Göteborg Stads riktlinje för familjehemsvård av barn och unga

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd avstyrker Göteborgs Stads riktlinje för familjehemsvård för barn och unga.
2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har föreslagit revideringar av Göteborg Stads riktlinje för familjehemsvård för barn och unga. Riktlinjens innehåll och struktur har justerats och representanter från individ och familjeomsorg i staden, brukarorganisationer och FoU i Väst har varit delaktiga. Förvaltningen anser att nämnden bör avstyrka förslag till reviderad riktlinje då det finns ett behov av revidering gällande väsentliga delar innan riktlinjen kan godkännas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Riktlinjen syftar till att stärka stödet och skyddet till barn och unga placerade i familjehem. Ett långsiktigt stöd och väl fungerande samverkan mellan vårdnadshavare, familjehem och nämnd är av vikt för att skapa goda framtidsförutsättningar för barn och unga placerade i familjehem. Det bedöms ofta vara en avgörande faktor för att förebygga många av de risker och problem som är väl belagda bland personer som varit placerade i familjehem som barn och unga. Förvaltningen ser att ökade förutsättningar för barn och unga placerade i familjehem att delta i samhället på lika villkor, verkar förebyggande och på sikt kan minska både kommunernas kostnader såväl som samhällets i stort.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Barn och unga som av olika skäl behöver bo i ett annat hem än det egna, kan av socialtjänsten placeras i familjehem. Placering kan vara både på frivillig grund eller under tvång. Det är socialtjänsten eller domstol som beslutar om placering. Barn och unga som bor i familjehem har rätt till god och säker omsorg, som präglas av trygghet och

kontinuitet. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) syftar därtill att tillförsäkra barn med funktionsnedsättning goda levnadsvillkor.

Barnkonventionens artikel 3 slår fast att barnets bästa alltid ska beaktas vid beslut som berör barn. Barn har rätt att vara delaktiga i frågor som berör barnet. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Därtill har barn med funktionsnedsättning rätt till samma livsvillkor som andra barn, i enlighet med FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och diskrimineringsgrunderna, liksom Göteborg Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Utkastet på reviderad riktlinje för familjehemsvård har ett tydligare fokus på barns rättigheter. Förslaget tydliggör bland annat ansvaret att tillgodose barnets rättigheter och behov oavsett funktionsnedsättning eller språktillhörighet. Skyddet för nationella minoriteter och icke-diskriminering har också förtydligats i riktlinjen.

Barn och unga placerade i familjehem behöver samhällets stöd för att uppnå jämlika förutsättningar för ett självständigt liv och goda livsvillkor.

Samverkan

Information lämnas på förvaltningsövergripande samverkansgrupps (FSG) möte den 20 september.

Bilaga

1. Göteborgs Stads riktlinje för familjehemsvård för barn och unga

Ärendet

Stadsledningskontoret har föreslagit revideringar av Göteborg Stads riktlinje för familjehemsvård för barn och unga. Riktlinjens innehåll och struktur har justerats och verksamheter i staden, brukarorganisationer och FoU i Väst har varit delaktiga.

Riktlinjen är utskickad på remiss till nämnden för funktionsstöd för yttrande senast den 27 september 2023.

Beskrivning av ärendet

Förvaltningen yttrar sig över remissförslaget utifrån nämndens perspektiv.

Nuvarande riktlinje för familjehemsvården för barn och unga antogs av kommunfullmäktige 2016. I samband med översyn av riktlinjen, identifierade stadsledningskontoret behov av revidering.

Riktlinjen omfattar det arbete som sker efter att en nämnd har fattat beslut om att ett barn ska placeras i familjehem hur arbetet med familjehemsvården ska utföras. Riktlinjen ska tillämpas vid placeringar i familjehem med stöd av socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) samt enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Riktlinjen innehåller bland annat information gällande nämndernas övergripande ansvar, utredning och val av familjehem, tillsynsfrågor, ersättningar till familjehem, avtalsfrågor mellan nämnden och familjehemmet, föräldrars ersättningskyldighet samt hur frågor gällande livsåskådning, namn, pass med mera ska hanteras.

Ärendets beredning

Stadsledningskontoret har ansvarat för revideringen av riktlinjen. Flertalet intressenter har varit involverade i arbetet med framtagandet. En inledande avstämning med representanter från förvaltningen för funktionsstöd har ägt rum. Därefter har enhetschefer från familjehemsverksamheterna vid socialförvaltningarna inom individ och familjeomsorg (IFO) varit involverade i arbetet. Träffar har organiserats med Stellanmottagningen (stöd till föräldrar med placerade barn) och stadens umgängesmottagning för att inhämta kunskap och situationen för föräldrar med familjehemsplacerade barn. Därtill har familjehemssekreterare och barnsekreterare inom IFO intervjuats, liksom familjehem och jourhem, familjehemsplacerade barn och unga och föräldrar till familjehemsplacerade barn. Kunskapsinhämtning från forskare inom FoU i Väst gällande pågående forskningsarbeten, samt samverkan med föreningen Maskrosbarn har vidare bidragit till riktlinjens framtagande. Stadsledningskontoret har haft ett nära samarbete med kommunstyrelsens råd. Funktionshinderrådet har varit aktivt, och en arbetsgrupp med representanter från rådet liksom representanter från Funktionsrätt Göteborg, riksförbundet rörelsehindrade barn och unga (RBU) och AutismAsperberförbundet har ingått. Arbetsgruppen har både fått lämna synpunkter kring upplägg och innehåll samt läst och lämnat synpunkter på utformningen av riktlinjen inför att ärendet skickades ut på remiss.

Huvudsakliga förändringar

Den reviderade riktlinjen är en utveckling av nuvarande riktlinje. Revideringen syftar bland annat på att uppmärksamma barns och ungas, vårdnadshavares/föräldrars och familjehemmens rättigheter på ett tydligare sätt.

Såväl struktur som innehåll har utvecklats. Riktlinjen inleds med ett kapitel där centrala begrepp förklaras, liksom en redogörelse för styrande dokument med koppling till riktlinjen. Därefter följer processinriktade kapitel där arbetet inför, under och efter en familjehemsplacering redogörs.

Kapitlet kring nämndernas ansvar har utvecklats och utökats. Likaså har de stycken som berör barnets rättigheter, vårdnadshavares rättigheter, stöd till familjehem samt frågor såsom arv, namn och testamente utvecklats i jämförelse med nuvarande riktlinje. Utkastet beskriver även på ett tydligare sätt de anpassningar som kan krävas för att barn med funktionsnedsättnings rätt att få sin inställning hörd ska kunna säkerställas, exempelvis behov av alternativ och kompletterande kommunikation (AKK).

Avsnittet gällande ersättningar och avtal har uppdaterats utifrån de nya cirkulär som Sveriges kommuner och regioner (SKR) har publicerat i november 2022.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser positivt på det fortsatta arbetet med att säkerställa barn och ungas rätt till en god och kvalitativ omsorg vid placering i familjehem. Förvaltningen önskar dock lämna ett antal synpunkter utifrån den målgrupp som förvaltningen ansvarar för.

Hänvisning till andra styrande dokument

Inledande kapitel 1.5 hänvisar till styrande dokument med koppling till riktlinjen. Förvaltningen önskar lägga till en hänvisning till *”Handbok för handläggning enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning”*.

Terminologi

Riktlinjen använder genomgående en annan terminologi än brukligt inom verksamhetsområdet funktionsstöd. Exempelvis används ordet vård/familjehemsvård, vilket är den terminologi som återfinns i socialtjänstlagen. Verksamheter inom funktionsstöd använder dock vanligtvis begrepp så som omsorg och anpassningar. Det finns en risk att socialsekreterare inom funktionsstöd inte känner igen sig i riktlinjen och de begrepp som används. Den reviderade riktlinjen hade gynnats av ett inledande klargörande stycke om den terminologi som används, för att undvika begreppsförvirring vid implementering inom funktionsstöd.

Vårdplan

Den reviderade riktlinjen beskriver förfarandet vid upprättandet av vårdplan i samband med placering i familjehem. Vid placering i familjehem med stöd av LSS används inte vårdplan. Detta framgår bland annat av Socialstyrelsens handbok *”Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning: handbok för rättstillämpning vid handläggning och utförande av LSS-insatser”*. Nuvarande riktlinje förtydligar detta. Förvaltningen saknar dock ett motsvarande förtydligande i förslaget till reviderad riktlinje.

Uppföljning av insats

LSS är en speciallag medan SOL är en ramlag. Detta innebär att i de fall ett förfarande specificeras i LSS, har detta företräde framför vad som anges i SoL. I de fall ett förfarande inte specificeras i LSS, blir vad som anges i SoL gällande. Detta framkommer i ett av den reviderade riktlinjens inledande stycken:

”Även om LVU och LSS inte föreskriver uppföljning, stöd till familjehem etcetera, gäller för Göteborgs Stad att vården i familjehem ska utformas på samma sätt oavsett vilket lagrum som ligger till grund för familjehemsvården”.

I kapitel 4.9.1 beskriver den reviderade riktlinjen att uppföljning i familjehemmet som huvudregel ska ske minst fyra gånger per år. Boende i familjehem för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet enligt § 9 punkt 8 LSS är en insats för barn som trots olika stödåtgärder inte kan bo hos sina föräldrar. Det är ofta fråga om att tillgodose komplicerade omvårdnadsbehov. Placering i familjehem med stöd av LSS, liksom placeringar enligt SoL inom funktionsstöd, är inte tänkt som en åtgärd utifrån att skydda barnet eller kompensera för bristande föräldraförmåga, vilket finns förtydligt i nuvarande riktlinje. Då syftet med placering i familjehem med stöd av LSS är annorlunda, liksom barnets behov, kan behov av frekvens på uppföljningstillfällen också skilja sig. Exempelvis kan barn med stora funktionsnedsättningar ha svårigheter att i kontakt med utomstående, vilken kan motivera en mer begränsad kontakt med barnet.

Förvaltningen ser behov av ett förtydligande att det vid placeringar i familjehem med stöd av LSS, kan finnas skäl att göra avsteg från riktlinjens huvudregel om uppföljning minst fyra gånger per år, utifrån en bedömning av barnets behov i enlighet med socialtjänstlagen.

Övervägande av vård

Riktlinjen beskriver i kapitel 4.9.2. förfarandet vid övervägande av vård. Förvaltningen noterar att det saknas ett förtydligande att detta inte gäller vid placeringar i familjehem enligt LSS.

Barns rätt till information och inflytande

Kapitel 4.3.1 beskriver barns rätt till information och att bli hörd, både inför och under placeringstiden. Förvaltningen ser positivt på att riktlinjen tydligt lyfter fram barns rätt till delaktighet, men noterar att medan barn har rätt att bli hörda och ge sin syn, har de ingen skyldighet att göra så. Detta bör lyftas fram i riktlinjen.

Kapitlet beskriver vidare barn och ungas processbehörighet vid 15 års ålder, då de har rätt att föra sin talan i ärenden enligt SoL och LVU. Detta gäller även i ärenden enligt LSS, vilket bör framgå av riktlinjen.

Anmälan till överförmyndaren

I kapitel 6.4.1 beskrivs grund till och tillvägagångssätt då anmälan till överförmyndaren gällande barns eventuella tillgångar kan behöva göras. Stycket nämner enbart situationer enligt SoL och LVU. Det kan dock finnas behov av att göra en sådan anmälan även vid placering enligt LSS, vilket bör läggas till skrivelsen i riktlinjen.

Sammantagen bedömning

Förvaltningen ser att i revidering av riktlinjer som berör förvaltningens verksamhet, bör förvaltningen även representeras i arbetsgrupper för att säkra målgruppens och verksamhetens perspektiv. Det är viktigt att riktlinjer utformas på ett sådant sätt att verksamheter som berörs av den kan implementera den fullt ut.

Där den befintliga riktlinjen har ett anvisat kapitel som specificerar vad som gäller vid placering i familjehem med stöd av LSS, har den reviderade riktlinjen en annan struktur där vissa stycken förtydligar vad som gäller vid placering enligt LSS och andra inte. Detta kan förklaras med att många förfaranden inte regleras enligt LSS, och då gäller vad

som anges i SoL. I flera kapitel saknas däremot förtydliganden där lagstiftningen och förfarandet faktiskt skiljer sig åt: exempelvis i de kapitel som beskriver överväganden av vård och användandet av vårdplan. Detta riskerar att skapa en otydlighet kring vilka delar av riktlinjen som gäller för socialsekreterare inom funktionsstöd och därmed försvåra implementering.

Sammantaget ser förvaltningen ett behov av revidering enligt ovan lämnade synpunkter innan den föreslagna reviderade riktlinjen på ett effektivt och rättssäkert sätt kan implementeras i förvaltningens verksamhet. Nämnden föreslås därför avstyrka remiss om revidering av Göteborg Stads riktlinje för familjehemsvård för barn och unga.

Camilla Blomqvist

Yvonne Pontén

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Myndighet och Socialpsykiatri